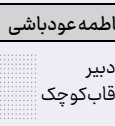


طنین اذان در امواج رادیو

	فاطمه عودباشی
	دبیر قاب کوچک

سال‌های ساده‌تر زندگی می‌برد، به صبح‌های زود مدرسه، به ظهرهای داغ تابستان و به سفره‌های افطاری که با طنین اذان کامل می‌شد. برای بسیاری از ایرانیان، این صدا از رادیو می‌آید؛ رسانه‌ای صمیمی که در گوشه خانه جا دارد و با هر اذان، ضرباهنگ زندگی را تنظیم می‌کند. رادیو فقط یک وسیله ارتباطی نیست، بخشی از حافظه جمعی ماست؛ حافظه‌ای که هنوز هم با شنیدن برنامه‌های اذان‌گاهی زنده می‌شود. برنامه‌های اذان‌گاهی رادیو، امتداد همان خاطرات مشترکند اما در عین حال، پاسخی به نیازهای امروز جامعه نیز به شمار می‌روند. این برنامه‌ها صرفاً اعلام‌کننده وقت شرعی نیستند، بلکه بستری برای تأمل، بازگشت به خویشتن و بازتعریف نسبت انسان با جهان پیراموند. در میان شتاب خیره‌ا و ازدحام شبکه‌های اجتماعی، لحظه اذان در رادیو، لحظه مکث است؛ فرصتی برای نفس عمیق و نگاه دوباره به مسیر زندگی. تنوع رویکرد در شبکه‌های مختلف رادیویی، یکی از نقاط قوت برنامه‌های اذان‌گاهی است. برخی شبکه‌ها با تکیه بر مباحث معرفتی و شرح ادعیه، مخاطب را به عمق مفاهیم دینی می‌برند و برخی دیگر با روایت‌های اجتماعی و پرداختن به دغدغه‌های روز، معنویت را به متن زندگی روزمره پیوند می‌زنند. این تکرر نشان می‌دهد که معنویت در رادیو مفهومی ایستا و یک‌بعدی نیست، بلکه جریان‌ی زنده و پویاست که با تحولات اجتماعی همگام می‌شود. در اذان صبح، حال و هوای امید و آغاز دوباره برجسته است. کلامی آرام، موسیقی متناسب و جملاتی کوتاه و تأمل‌برانگیز، شنونده را برای شروع روزی تازه آماده می‌کند. در اذان ظهر، تأکید بر تعادل میان کار و عبادت است؛ یادآوری این‌که موفقیت حرفه‌ای و تلاش روزانه، زمانی معنا می‌یابد که در چارچوبی اخلاقی و ارزشی تعریف شود و در اذان مغرب، فضای جمعی و خانوادگی پررنگ‌تر است؛ لحظه‌ای که بسیاری هنوز ترجیح می‌دهند صدای اذان را از رادیو بشنوند تا حس مشترک بودن را تجربه کنند. کارکرد مهم برنامه‌های اذان‌گاهی، تقویت مفهوم بازگشت به خویشتن است. در این لحظات، شنونده از دل شلوغی‌ها بیرون می‌آید و با خود خلوت می‌کند. رادیو با زبان ساده و صمیمی‌اش، این خلوت را دست‌یافتنی می‌کند. نیازی به تصویر و جلوه‌های بصری نیست؛ صدا کافی است تا تخیل فعال و دل آماده شنیدن شود. همین ویژگی، رادیو را در انتقال حس معنویت، یگانه کرده است. از سوی دیگر بسیاری از برنامه‌های اذان‌گاهی به اخلاق اجتماعی نیز می‌پردازند؛ از مسئولیت‌پذیری و انصاف گرفته تا همدلی و مهربانی. این نگاه، معنویت را از سطح فردی فراتر می‌برد و آن را به زیست اجتماعی پیوند می‌زند. در چنین رویکردی اذان نه فقط دعوت به نماز که دعوت به اصلاح رفتار و تقویت پیوندهای انسانی است. رادیو با پشتوانه سال‌ها اعتماد مخاطبان همچنان توانسته این لحظه‌های معنوی را زنده نگه دارد. در دورانی که رسانه‌ها پیوسته در حال تغییرند، برنامه‌های اذان‌گاهی رادیو ثباتی آرامش‌بخش دارند؛ ثباتی که یادآور ریشه‌ها و تداوم سنت‌هاست. شاید از ماندگاری آنها همین باشد. پیوند گذشته و حال، خاطره و نیاز، ایمان و زندگی. امروز هم، وقتی اذان از رادیو پخش می‌شود، چیزی در درون ما آرام می‌گیرد؛ گویی ریشه‌ای نامرئی، نسل‌ها ربه هم متصل می‌کند. برنامه‌های اذان‌گاهی رادیو، نه فقط یک بخش ثابت در کنذاکتور، بلکه آیینی روزانه برای بازگشت به معنا هستند؛ آیینی که همچنان در قلب مخاطبان جای دارد و صدایش، صدای خانه است.

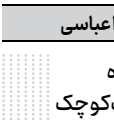
طنز نمایشی؛ زبان

خلاق صابرای طرح

مسائل جدی اجتماعی

	زهرا عبادسی
	گروه قاب کوچک

«شهرفرنگ» را می‌توان ازجمله تولیدات شاخص طنز نمایشی در رادیو دانست؛ برنامه‌ای که با ساختاری آیتم‌محور و اتکا به نمایش‌های کوتاه و داستان پردازی‌های خلاقانه، تلاش دارد سراغ مسائل

	زهرا عبادسی
	گروه قاب کوچک

فرامه می‌کنند. این برنامه‌ها فراتر از پخش ساده اذان با تلفیق نیایش، تلاوت قرآن، مناجات، احکام شرعی، روایت‌های عرفانی و موسیقی روح‌نواز، دل‌ها را آماده ورود به فضای ملکوتی می‌کنند. در ماه مبارک رمضان، این همراهی تیم‌روزی اهمیت دوچندانی می‌یابد. زیر‌روزه داران در اوج خستگی و نیاز به آرامش، از این دقایق برای تجدید انرژی معنوی، تأمل در بندگی و انس با معبود بهره می‌برند. هر شبکه با رویکردی منحصربه‌فرد از سبک زندگی ایرانی-اسلامی گرفته تا دعای شفای بیماران و... این لحظات را متناسب با مخاطبان خود غنی ساخته و نشان می‌دهد رادیو همچنان قدرتمندترین رسانه برای ایجاد پیوند عمیق دینی در زندگی روزمره است. در ادامه قاب کوچک در گفت‌وگو با عوامل تهیه این برنامه در رادیوهای مختلف، تنوع رویکردها و عمق محتوای معنوی آنها را بررسی کرده است.

سیره علوی، به افق آفتاب»

مهدی رستمی، مدیر گروه معارف و تاریخ رادیو ایران، برنامه اذان‌گاهی «به افق آفتاب» را برنامه‌ای با نگاه و هویت دینی، مذهبی، اخلاقی و فرهنگی توصیف کرد و گفت: این برنامه با محوریت هویت و فرهنگ ایرانی-اسلامی و با تأکید بر موضوعات فرهنگ عمومی، فرهنگ دینی و مذهبی و همچنین فرهنگ و هنر، هر روز تهیه و تولید می‌شود. در ماه مبارک رمضان که ماه رحمت و مهربانی دوچندان خداست و همه مهمان خدا هستیم به طور ویژه به ترویج اخلاق مداری، حفظ و مراقبت از ارزش‌های اخلاقی و تبیین رابطه زندگی و اعتقادات می‌پردازیم. بررسی سبک زندگی اهل بیت (ع) و به‌ویژه زندگی‌نامه و سیره اخلاقی و معنوی امام علی (ع) و رفتارهای اجتماعی و مقوله عدالت از جمله محورهای اصلی این برنامه است. مدیر گروه معارف و تاریخ رادیو ایران خاطرنشان کرد: مقوله رسیدگی به نیازهای نیازمندان واقعی و کمک به مستمندان از بخش‌ها و شاخص‌های مهم منظومه محتوایی این برنامه در ماه رمضان است که توسط کارشناسان مذهبی تشریح و بررسی می‌شود. وی پاسخگویی به سوالات مخاطبان در زمینه عقاید و باورهای دینی، خودشناسی، خداشناسی، قرآن و ادعیه، اعمال و احکام واجب و مستحب، اصول و مبانی دینی و اعتقادی، مکتب و سبک زندگی ائمه اطهار و مهدویت توسط کارشناسان مجرب را از دیگر بخش‌های به افق آفتاب برشمرد.

انتقال آموزه‌های دینی به نسل جوان

نیلوفر زندیان، مدیر گروه معارف رادیو جوان در توضیح جزئیات ویژه برنامه اذان‌گاهی این شبکه با نام «قرار» اظهار داشت: برنامه اذان‌گاهی شبکه جوان با عنوان «قرار» و با محوریت سبک زندگی ایرانی-اسلامی به انتقال آموزه‌های دینی به نسل جوان امروز می‌پردازد. بیان آموزه‌های قرآنی و سیره ائمه اطهار (ع) با زبانی متناسب با حال و هوای جوانان از وجهه تمایز این برنامه با دیگر برنامه‌های هم‌تراز شبکه‌های رادیویی به‌شمار می‌رود. یکی از بخش‌های شنیدنی و شاخص برنامه، قرارهای مردم کوچه و بازار با خود و خدای شان است. هر کدام از این قرارها تلنگری برای مخاطب جوان محسوب می‌شود تا به یاد داشته باشد چقدر به قول و قرارهایی که بخدای خود داشته ریشه در باورهای دینی و اخلاق اسلامی دارد، پایبند بوده است. آشنایی با کلام حضرت امیر(ع) در نهج البلاغه، شرح احکام دینی بر مبنای استفتائات از مقام معظم رهبری و معرفی مساجد شاخص و تراز در نقاط مختلف کشور، از دیگر بخش‌های این برنامه اذان‌گاهی است که فضایی معنوی و پرمحتوا را برای شنوندگان جوان رقم می‌زند.

تأمل در معنای بندگی

حسن آقاچانی، مدیر پخش و نظارت رادیو ورزش، در معرفی ویژه برنامه اذان‌گاهی ظهر این رادیو گفت: «تا آسمان» برنامه‌ای است که در ماه رمضان با حال و هوایی معنوی، مخاطبان را به سفری دلنواز از زمین تا آسمان دعوت می‌کند. این برنامه می‌کوشد در لحظات منتهی به اذان ظهر، شنوندگان را از هیاهوی روزمرگی جدا کرده و به خلوت آسمانی‌ای ببرد که در آن دل‌های خسته در پرتو یاد خدا آرامش می‌یابند. در این برنامه مخاطب نه صرفاً شنونده اذان بلکه همراهی عاشقانه با نغمه حضور را تجربه می‌کند. با طنین دلنوا از اذان ظهر، فضای برنامه سرشار از آیات الهی، زمزمه‌های رحمت و لحظاتی برای تأمل در معنای بندگی می‌شود. در هر بخش، قطعاتی کوتاه از مناجات، روایت‌های عرفانی و گفتارهای تأمل‌برانگیز پخش می‌شود تا دل شنونده برآفت گفت‌وگو با پروردگار آماده گردد. وی ادامه داد: در این برنامه، موضوعات هر روز براساس یکی از صفات خداوند طراحی شده است. این رویکرد از نخستین روز ماه مبارک اجرا می‌شود و به برنامه عمق معنوی می‌بخشد. تهیه‌کنندگی تا آسمان را مریم بابایی برعهده دارد و نویسندگی آن را نسیم صباغان انجام داده است. خانم حسینی نیز به عنوان گوینده، اجرای برنامه را همراهی می‌کند.

مهم فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی جامعه بود. این برنامه با انتخاب زبانی غیرمستقیم و طنزآلود، بستری فراهم کرده تا موضوعاتی که گاه طرح صریح آنها با مقاومت یایی حوصلگی مخاطب همراه است، در فضایی صمیمی، شنیدنی و تأثیرگذار مطرح شوند. آزاده شاهرخ‌مهر، تهیه‌کننده شهرفرنگ در گفت‌وگو با قاب کوچک طنز نمایشی را یکی از کارآمدترین قالب‌ها برای بیان دغدغه‌های اجتماعی می‌داند و می‌گوید:

این ظرفیت هنری به ما امکان می‌دهد که مسائل جدی و حتی حساس را بدون شعارزدگی مطرح کنیم. خنده باعث می‌شود مخاطب پیام را بهتر بشنود و تحلیل کند. همراه شدن تفکر با سرگرمی، انگذاری پیام را ماندگارتر می‌کند. به گفته او، هسته اصلی شهرفرنگ بر روایت‌هایی استوار است که از دل زندگی روزمره مردم بیرون آمده‌اند؛ موقعیت‌هایی ساده و آشنا که شنونده بارها نمونه‌های آن را در اطراف خود دیده یا تجربه کرده است. نزدیک

قاب کوچک در گفت‌وگو با ۱۰ نفر از مدیران گروه و تهیه‌کنندگان برنامه‌های اذان ظهر شبکه‌های رادیویی

رادیو هم نفس با اذان



پرونده ویژه

تلفیق نیایش و احکام شرعی

علی همایی، تهیه‌کننده برنامه «پیام احکام» از رادیو پیام، ضمن معرفی ویژه برنامه اذان‌گاهی ظهر این شبکه، بیان کرد: این برنامه با هدف بهره‌مندی هر چه بیشتر مخاطبان از فیوضات معنوی ماه مبارک رمضان طراحی و تولید شده و هر روز روی آنتن می‌رود. در این برنامه می‌کوشیم فضایی روح‌نواز و معنوی را در ساعات منتهی به اذان ظهر برای شنوندگان رقم بزنیم. در ابتدای برنامه، با پخش آوازهای عرفانی، نیایش‌های دلنشین، اشعار ناب و ترکیب ساز و آواز، جان مخاطبان را برای دریافت مفاهیم والاّی این ماه عزیز آماده می‌کنیم. بخش اصلی برنامه به بیان احکام روزه و روزه‌داری اختصاص دارد که هر روز با حضور حجت‌الاسلام محمد حسین فلاح‌زاده، کارشناس دینی به زبانی شیوا و قابل فهم برای عموم ارائه می‌شود تا مخاطبان ضمن آشنایی با مسائل شرعی، با آگاهی کامل به عبادت بپردازند. در ادامه، با تلاوت آیاتی از کلام‌الله مجید با صدای قاریان برتر بین‌المللی، بر غنای معنوی برنامه افزوده می‌شود و شنوندگان را برای ورود به لحظات ملکوتی پیش از اذان ظهر آماده می‌سازیم. سپس نوبت به پخش اذان ظهر می‌رسد که همزمان با سراسر کشور طنین‌انداز می‌شود. پس از اذان نیز برنامه با همان حال و هوای معنوی ادامه می‌یابد.

زمزمه صمیمی با خدا

نیکو یوسفی، تهیه‌کننده برنامه اذان‌گاهی ظهر رادیو گفت‌وگو، ضمن اشاره به ویژگی‌های این برنامه توضیح داد: برنامه اذان‌گاهی ظهر رادیو گفت‌وگو، هر روز پیش از طنین دلنشین اذان، آغازی آرام و آشنا دارد که شنونده را از هیاهوی روزمرگی به لحظه‌ای مکث و تأمل دعوت می‌کند. در ابتدای برنامه، نقل کوتاه‌ای از کلام نورانی امیرالمؤمنین امام علی (ع) حال‌وهوای معنوی برنامه را شکل می‌دهد؛ حدیثی کوتاه اما راهگشا که پلی می‌زند میان زندگی روزمره و نگاه حکیمانه دین. در ادامه، گفت‌وگو با کارشناس مذهبی برنامه با رویکردی کاربردی و اجتماعی به یکی از مسائل اخلاقی یا رفتاری مبتلا به جامعه می‌پردازد. این بخش می‌کوشد مفاهیم دینی را از سطح توصیه‌های کلی فراتر برده و به زبانی ساده و قابل

لمس برای مخاطب امروز تبیین کند. مناجات‌خوانی همراهی نرم‌روزی است؛ لحظاتی برای خلوت درونی آن، بخشی کوتاه از تفسیر قرآن با روایت حجت‌الاسلام که پیوند می‌زند. تلاوت آیاتی از کلام‌الله مجید، فضای بی‌شوندگان برای لحظه اذان آماده می‌شوند. طنین اذان بسیاری از مخاطبان در خانه، محل کار یا مسیر، دل و مذهبی پخش می‌شود تا اندیشه‌ای تازه برای ادامه روز

تلفیق معنویت و اقتصاد

مهدی شیار، مدیر گروه حکمت این شبکه با عنوان «مسجد» به پیوند دین و اقتصاد، هر دعوت می‌کند. این رویا بر همراه است تا فضای معنوی بخش دیگری از برنامه تلاش

گزارشگران استانی خواسته‌ایم به بازارها. هر کنند. این گزارش‌ها معمولاً با گفت‌وگو با کسبه هم‌آن بازار نقش مؤثری ایفا کرده است. وی مهم‌ترین خاطرنشان کرد: این برنامه شنوندگان را با مساجد پیوند دیرینه را به تصویر می‌کشد. حتی در انتخاب کرده‌ایم و آیاتی با مضامین اقتصادی و تجاری انتق مخاطبان معرفی می‌گردند. مدیر گروه حکمرانی را، بهره‌گیری از آواها و موسیقی‌های مناسب، دقایق اذان

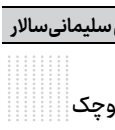
«اسباب زحمت» و «(ساهره)»؛ ۲ روزه

می‌دهد. برخلاف می‌کنند، ساهر می‌کنند، گذاشتن انتخاب این فر روایت‌های غیر طوری طراحی زنده نگه دارند. در ح می‌شوند. در ح دارند. استفاد کرده که با مضم تکرار شوند، ه بازنگری در س خاکستری قرار برای بازیگران مخاطب در مو فعالانه درگیر رو ناگفته و تأثیر ماه رمضان، م

اسباب زحمت از آشتگی روایی که گاه گریبانگیر آثار طنز می‌شود فاصله گرفته و انسجام قابل قبولی در خط داستانی دارد. در حوزه بازیگران، ترکیب بازیگران اصلی و مکمل به‌گونه‌ای انتخاب شده که توازن میان تجربه و طراوت حفظ شود. بازی‌ها غالب کنترل شده و در خدمت موقعیتند؛ اغراق‌های مرسوم در برخی طنزها کمتر دیده می‌شود و همین مسأله به باورپذیری شخصیت‌ها کمک کرده است. مخاطب با کاراکترها احساس نزدیکی می‌کند، چراکه آنها را شبیه خود و اطرافیانش می‌بیند. فیلمنامه اسباب زحمت بر موضوعاتی متمرکز است که جامعه امروز با آنها روبه‌روست و آن هم چالش‌های اقتصادی، سوءتفاهم‌های خانوادگی، فاصله نسل‌ها و دغدغه‌های معیشتی. اما رویکرد نویسندگان، سیاه‌نمایی نیست. طنز به‌عنوان ابزاری برای نقد مهربانانه به‌کار گرفته شده است؛ نقدی که می‌خنداند اما تحقیر نمی‌کند. در ماهی که فضای عمومی جامعه معنوی‌تر است، این نگاه متعادل می‌تواند لبخند را بدون خدشه دار کردن حرمت‌ها به خانه‌های وارد. از نظر کارگردانی، ریتم اثر قابل توجه است. صحنه‌های دیالوگ محور با میزانشن‌های پویا همراه شده و تدوین، ضرباهنگ مناسبی ایجاد کرده است. طراحی صحنه نیز با تأکید بر واقع‌گرایی، به نزدیکی فضای داستان با زیست روزمره مردم کمک می‌کند. اسباب زحمت تلاش کرده از قالب صرفاً سرگرم‌کننده فراتر رود و در عین ایجاد نشاط، تصویری صادقانه از جامعه ارائه دهد.

روایت در هزارتوی زمان

در نقطه مقابل، ساهر، ا بایسته است؛ سریالی که جسارت خود را در ساختار روایی‌اش نشان

	افشین سلیمانی سالار
	گروه قاب کوچک

ماه رمضان برای بسیاری از خانواده‌های ایرانی فقط ماه روزه‌داری و نیایش نیست؛ ماه خاطره‌های مشترک است. خاطره سفره‌های افطار، بوی آش و شعله زرد، جمع شدن دور تلویزیون بعد از نماز مغرب و انتظار برای شروع سریال شبانه. سال‌هاست که سریال‌های رمضان، بخشی از آیین جمعی این ماه شده‌اند؛ آیینی که نسل‌ها را کنار هم نشاند و قصه را به بهانه‌ای برای گفت‌وگو، خنده یا حتی اشک تبدیل کرده است. همین پیوند نوستالژیک میان رمضان و سریال، مسئولیت سازندگان را دوچندان می‌کند؛ چراکه مخاطب نه فقط سرگرمی که کیفیت و احترام به شعور خود را مطالبه می‌کند. امسال، سیما فیلم با دواثر متفاوت وارد میدان شده است؛ دو سریال که از حیث ژانر، روایت و لحن، دو مسیر جداگانه را طی می‌کنند اما در یک هدف مشترکند؛ حفظ مخاطب در شب‌های معنوی رمضان. «اسباب زحمت» در قالب طنز اجتماعی و «ساهر» با روایتی را زآلود و ساختاری غیرخطی، نشان می‌دهد که سیاست تولید، بر تنوع و تجربه‌گرایی استوار شده است.

لبخند در دل واقعیت

اسباب زحمت در نگاه نخست یک کمدی موقعیت است. کارگردانی اثر اثر را سعید آقاخانی برعهده دارد؛ فیلمساز و بازیگری که در کارنامه‌اش تجربه‌های موفقی در طنز اجتماعی دیده می‌شود. آقاخانی در این سریال نیز همان مسیر آشنا را با پختگی بیشتری ادامه داده و آن هم نزدیک شدن به زندگی واقعی مردم و استخراج موقعیت‌های کمیک از دل مسائل ملموس. تهیه‌کنندگی اثر برعهده حسام آقا بابایی پور است؛ مدیریتی که به نظر می‌رسد در هماهنگی میان گروه تولید، انتخاب بازیگران و حفظ ریتم سریال نقش مؤثری داشته است.

